

Actual problems of financial intermediation in the Slovak Republic

Aktuálne problémy finančného sprostredkovania v Slovenskej republike

Anna Majtánová, Ingrid Vacháľková ¹

Abstract

The present contribution analyzes the legal preconditions for financial intermediation and financial consulting on the Slovak insurance market. Briefly define each category of financial intermediaries and financial consultants. Application section is intended to use the services of a financial intermediary by the business entity. Analysis was conducted using a questionnaire and evaluated the selected questions and answers. The contribution is the output from a research project VEGA no. 1/0211/10 "The effects and consequences of financial crisis on the insurance sector" solution on the University of Economics in Bratislava.

Key words

Insurance, financial intermediation, financial agent

JEL Classification: G 22

1. Právne predpoklady finančného sprostredkovania a finančného poradenstva

Podobne ako iné podnikateľské subjekty potrebujú aj poisťovne, aby sa ich produkt – poistenie - dostal ku konečnému zákazníkovi. Vzhľadom k tomu, že poistenie je pomerne komplexný produkt, ktorý môže byť pre radu klientov dosť zložitý a teda ťažko pochopiteľný, vyvinula sa historicky celá rada foriem distribúcie poistenia.

Jedným zo spôsobov distribúcie poistenia je sprostredkovanie poistenia. Rozlišujeme pritom dva základné spôsoby distribúcie poistenia, a to priamu a nepriamu distribúciu. Priama distribúcia znamená predaj produktov poisťovne priamo predovšetkým prostredníctvom pobočiek poisťovní. Naopak, nepriama distribúcia znamená predaj jej produktov prostredníctvom iného subjektu a uskutočňuje sa profesionálnymi sprostredkovateľmi poistenia.

Cieľom predloženého príspevku² je analyzovať právne predpoklady finančného sprostredkovania a finančného poradenstva na slovenskom poistnom trhu. V príspevku stručne vymedzíme legislatívne predpoklady finančného sprostredkovania a výsledky výskumu zameraného na využívanie finančného sprostredkovania podnikateľskými subjektmi.

V Slovenskej republike nadobudol 1. januára 2010 účinnosť zákon č. 186/2009 Z.z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve. Tento zákon upravuje finančné

¹ Prof. Anna Majtánová, Ing. PhD. – Ing. Ingrid Vacháľková, PhD. Katedra poisťovníctva NHF EU v Bratislave. anna.majtanova@euba.sk, ingrid.vachalkova@euba.sk

² Príspevok predstavuje výstup z výskumného projektu VEGA č. 1/0211/10 „Dopady a dôsledky finančnej krízy na sektor poisťovníctva“, riešeného na Katedre poisťovníctva NHF Ekonomickej univerzity v Bratislave.

sprostredkovanie a finančné poradenstvo v takmer všetkých častiach finančného trhu – od sprostredkovania a poradenstva v oblasti poistenia a zaistenia, cez kapitálový trh, produkty tretieho dôchodkového piliera až po oblasť úverov a vkladov.

Vzhľadom na skutočnosť, že konečný spotrebiteľ nie vždy má všetky potrebné informácie a o danom finančnom produkte, cieľom citovaného zákona je zabezpečiť, aby finančný sprostredkovateľ dokázal poskytnúť osobám informácie a odporúčania v jeho prospech. Zároveň zámerom tejto právnej úpravy bolo odstrániť rozdielnosť právnej úpravy finančného sprostredkovania a finančného poradenstva, ktorá existovala v právnych predpisoch pre jednotlivé sektory finančného trhu a zároveň pokryť tie oblasti trhu, ktoré neboli regulované vôbec. Legislatívna úprava zabezpečuje porovnateľnú ochranu spotrebiteľa pri vstupe do zmluvných vzťahov na základe ktorých sú mu poskytované finančné služby. Legislatívna norma presne vymedzuje obsah finančného sprostredkovania a finančného poradenstva.

Finančné sprostredkovanie³ je definované ako predkladanie ponúk na uzavretie zmluvy o poskytnutí finančnej služby, uzavieranie zmluvy o poskytnutí finančnej služby a vykonávanie ďalších činností smerujúcich k uzavretiu alebo k zmene zmluvy o poskytnutí finančnej služby, poskytovanie odbornej pomoci, informácií a odporúčaní klientovi na účely uzavretia, zmeny alebo ukončenia zmluvy o poskytnutí finančnej služby, spolupráca pri správe zmluvy o poskytnutí finančnej služby, ak charakter finančnej služby takúto spoluprácu umožňuje, spolupráca pri vybavovaní nárokov a plnení plynúcich klientovi zo zmluvy o poskytnutí finančnej služby, najmä v súvislosti s udalosťami rozhodujúcimi pre vznik takýchto nárokov, ak charakter finančnej služby takúto spoluprácu umožňuje.

Finančné poradenstvo⁴ znamená poskytovanie odbornej pomoci, informácií, stanovísk, odporúčaní klientovi a vypracovanie osobných finančných plánov v súvislosti s jednou alebo viacerými finančnými službami, vychádzajúce z nestrannej analýzy dostatočného počtu dostupných finančných služieb, vrátane následného uzavierania alebo zmeny zmluvy o poskytnutí finančnej služby na žiadosť klienta, v jeho mene a na jeho účet.

1.1 Kategórie finančných sprostredkovateľov a finančných poradcov

Obsahom právnej úpravy je vykonávanie finančného sprostredkovania na základe písomnej zmluvy, t.j. vykonávania činnosti finančného sprostredkovania samostatným finančným agentom, viazaným finančným agentom, podriadeným finančným agentom a viazaným investičným agentom a vykonávanie finančného poradenstva finančným poradcem. Je dôležité uvedomiť si rozdiely medzi jednotlivými kategóriami týchto sprostredkovateľov a preto ich stručne vymedzíme.

Finančný agent je osoba so sídlom alebo miestom podnikania na území Slovenskej republiky, ktorá vykonáva finančné sprostredkovanie na základe písomnej zmluvy s finančnou inštitúciou alebo na základe písomnej zmluvy so samostatným finančným agentom. Finančný agent nemôže vykonávať finančné poradenstvo. Na území Slovenskej republiky môže vykonávať finančné sprostredkovanie len finančný agent, ktorým je:

- samostatný finančný agent - vykonáva finančné sprostredkovanie na základe písomnej zmluvy s finančnou inštitúciou, pričom v tom istom čase môže mať uzavreté písomné zmluvy s viacerými finančnými inštitúciami.
- viazaný finančný agent - vykonáva finančné sprostredkovanie na základe písomnej zmluvy s finančnou inštitúciou, pričom v tom istom čase môže mať viazaný finančný

³ Zákon NR SR č.186/2009 Z.z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve v znení neskorších predpisov

⁴ Zákon NR SR č.186/2009 Z.z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve v znení neskorších predpisov

agent uzavretú písomnú zmluvu v jednom sektore najviac s jednou finančnou inštitúciou.

- podriadený finančný agent - vykonáva finančné sprostredkovanie na základe písomnej zmluvy so samostatným finančným agentom alebo finančným sprostredkovateľom z iného členského štátu v sektore poistenia alebo zaistenia. V tom istom čase môže mať podriadený finančný agent uzavretú písomnú zmluvu najviac s jedným samostatným finančným agentom alebo finančným sprostredkovateľom z iného členského štátu v sektore poistenia alebo zaistenia. Podriadeným finančným agentom je aj osoba, ktorá vykonáva finančné sprostredkovanie na základe písomnej zmluvy s finančnou inštitúciou, ktorá má povolenie na vykonávanie činnosti samostatného finančného agenta; to neplatí, ak táto osoba vykonáva finančné sprostredkovanie na základe písomnej zmluvy s takouto finančnou inštitúciou, výlučne vo vzťahu k finančným službám, ktoré takáto finančná inštitúcia poskytuje v rámci získaného povolenia.

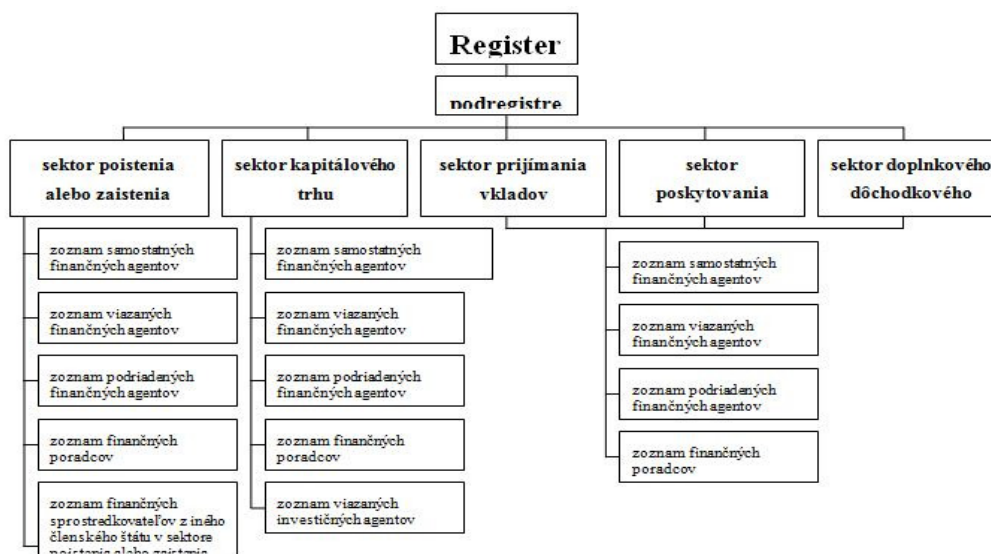
Finančný poradca je osoba so sídlom alebo miestom podnikania na území Slovenskej republiky, ktorá vykonáva finančné poradenstvo na základe písomnej zmluvy o poskytnutí finančného poradenstva uzavretej s klientom. Finančný poradca nemôže vykonávať finančné sprostredkovanie.

Finančný sprostredkovateľ z iného členského štátu v sektore poistenia alebo zaistenia je oprávnený na území Slovenskej republiky vykonávať finančné sprostredkovanie alebo finančné poradenstvo v sektore poistenia alebo zaistenia v rozsahu, v akom je oprávnený vykonávať finančné sprostredkovanie alebo finančné poradenstvo v sektore poistenia alebo zaistenia vo svojom domovskom členskom štáte, a to prostredníctvom pobočky alebo na základe práva na slobodné poskytovanie služieb.

Viazaný investičný agent je osoba, ktorá na plnú a bezpodmienečnú zodpovednosť obchodníka s cennými papiermi, zahraničného obchodníka s cennými papiermi so sídlom na území iného členského štátu, banky alebo zahraničnej banky so sídlom v inom členskom štáte s oprávnením na poskytovanie investičných služieb, investičných činností a vedľajších služieb, vykonáva na základe písomnej zmluvy pre túto osobu finančné sprostredkovanie v sektore kapitálového trhu a ďalšie činnosti podľa osobitného predpisu. Viazaný investičný agent nie je oprávnený nakladať s peňažnými prostriedkami ani s finančnými nástrojmi klienta.

Všetky fyzické osoby alebo právnické osoby vykonávajúce finančné sprostredkovanie alebo finančné poradenstvo, ktoré splnili legislatívne stanovené podmienky musia byť zapísané do registra. Register v Slovenskej republike vedie Národná banka Slovenska alebo ňou poverená právnická osoba. Register je verejne prístupný a každý má právo do neho nahliadnuť a získať aktuálne údaje o zapísanej osobe. Register sa člení na podregistre pre jednotlivé sektory a jeho členenie prehľadne znázorňuje obrázok 1.

Obrázok 1: Členenie registra na jednotlivé podregistre

Zdroj: MAJTÁNOVÁ, A. a kol.: 2009 Poist'ovníctvo. Bratislava: IURA EDITION, 2009, s. 84.
ISBN 978-8078-260-3

2. Analýza využívania finančného sprostredkovania

Pri analýze využívania finančného sprostredkovania v praxi sme sa zamerali na podnikateľské subjekty. Cieľom bolo zistiť ako tieto subjekty vnímajú služby finančného sprostredkovateľa. Pre naplnenie tohto cieľa sme zvolili dotazník, Dotazník obsahoval viac otázok, ale v tomto príspevku sme sa zameriali na vyhodnotenie len troch otázok.

Prvú otázku „Ktorá z týchto charakteristík vystihuje postavenia finančného sprostredkovateľa?“, sme formulovali so zámerom, aby sme zistili, ako vnímajú podnikateľské subjekty na Slovensku finančného sprostredkovateľa, ohľadnúc na to, ako sa na Slovensku delia a ako ich definuje legislatíva. Respondenti mali na výber tieto možnosti:

- A - pôsobia ako uľahčujúci prostriedok pri podpise poistnej zmluvy,
- B - konzultanti v súvislosti s riadením rizika,
- C - iné (doplňte).

Graf 1: Výsledky otázky 1

Zdroj: Vlastná konštrukcia na základe dotazníkového výskumu

Výsledky prvej otázky udáva graf č.1. Ich analýzou sme zistili, že skoro 49% respondentov vníma finančných sprostredkovateľov ako konzultantov v súvislosti s riadením rizika, skoro

40% ako uľahčujúci prostriedok pri podpise poisťnej zmluvy a tretiu možnosť si zvolilo len okolo 11, 5 % respondentov.

Tieto výsledky dokumentujú, že na jednej strane respondenti poukazujú na odbornosť finančných sprostredkovateľov v súvislosti s riadením rizika, na druhej strane ich vnímajú len ako distribútorov poistenia. To poukázalo na to, že časť respondentov pravdepodobne nehodnotí ich odbornú stánku.

Druhá otázka mala znenie: Považujete využívanie služieb finančného sprostredkovateľa za efektívne?

Efektívnosť alebo efektivita znamená skutočnosť, že niečo funguje a prináša požadované výsledky. Efektívnosť znamená aj schopnosť reakcie na naše požiadavky rýchlo, pričom táto reakcia má požadovaný finančný úžitok a prínos. V prípade finančného sprostredkovania ide predovšetkým o finančný prínos vo forme zníženia nákladov pre klienta. Respondentom sme ponúkli nasledujúce možnosti:

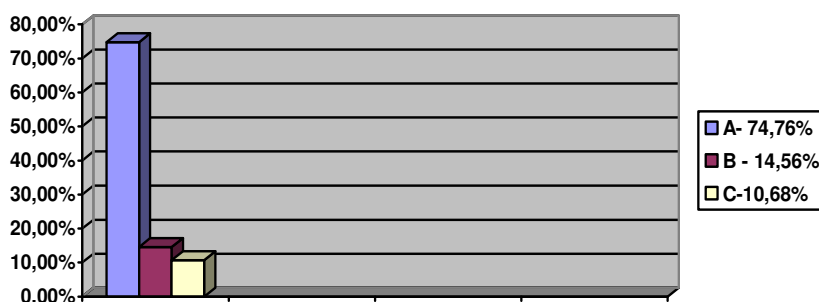
A – áno, pretože sa najlepšie vyzná v oblasti

B - keďže ide o "cudzí" subjekt, ktorému musíme poskytovať údaje o majetku a obrate a jeho odporúčania a riešenia závisia od výšky jeho provízie, tak nie.

C - vôbec , pretože si vieme všetko vybaviť sami

Výsledky druhej dotazníkovej otázky sú uvedené v grafe č.2

Graf 2: Výsledky otázky 2

Zdroj: Vlastná konštrukcia na základe dotazníkového výskumu

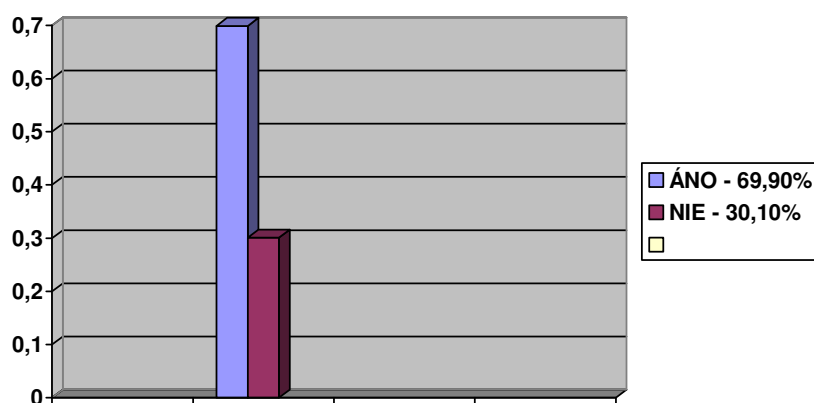
Výsledok tejto otázky je takmer jednoznačný, nakoľko 75% respondentov si zvolilo prvú možnosť. Z toho je preukázateľné, že pre respondentov je činnosť finančných sprostredkovateľov naozaj efektívna. Výsledky ostatných dvoch možností považujeme vzhľadom na veľký rozdiel za štatisticky nevýznamné zistenie.

Tretia otázka znela: Využívate služby finančného sprostredkovateľa pri uzatváraní rôznych poisťných zmlúv?

Respondenti mali jednoduchý výber:

- áno
- nie

Graf 3: Výsledky otázky 3

Zdroj: Vlastná konštrukcia na základe dotazníkového výskumu

Výsledky tejto otázky ukázali, že 70% opýtaných subjektov využíva služby finančného sprostredkovateľa pri uzatváraní poisťných zmlúv. Zvyšných 30 % opýtaných, podľa nášho názoru, disponuje nízkou informovanosťou, nedôverou a obavou zveriť zodpovednosť za časť svojich finančných záležitostí cudziemu subjektu.

Záverom môžeme vysloviť konštatovanie, že finanční sprostredkovatelia sú neoddeliteľnou súčasťou slovenského poisťného trhu. Finanční sprostredkovatelia v podregistri poistenia a zaistenia profesionálnym prístupom a rozširovaním svojich odborných činností pomáhajú klientom analyzovať jednotlivé riziká a ich kvalita, vzhľadom na rastúcu konkurenciu, sa bude naďalej zvyšovať.

References

- [1] DUCHÁČKOVÁ, E., 2009. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3.vyd. Praha: Ekopress, s.r.o., 2009. 224 s. ISBN 978-80-86929-51-4
- [2] KAFKOVÁ, E. a kolektív., 2004 *Poist'ovnictvo /Vybrané kapitoly/*. 1. vyd. Bratislava: EKONÓM, 2004. 192 s. ISBN 80-225-1948-0
- [3] MAJTÁNOVÁ, A. a kol.: 2009 *Poist'ovnictvo*. Bratislava: Iura Edition, 2009, s. 327 ISBN 978-8078-260-3
- [4] LITTOVÁ, Z. Význam neverbálnej komunikácie finančného poradcu. In Finančný manažment a controlling v praxi, rok 2009, č. 5, s. 313 - 316. ISSN 1337-7574.
- [5] LITTOVÁ, Z. Obchodné stretnutie a verbálna komunikácia finančného poradcu. In Finančný manažment a controlling v praxi, rok 2009, č. 3, s. 182 - 185. ISSN 1337-7574.
- [6] Zákon NR SR č.186/2009 Z.z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve v znení neskorších predpisov